

Nr 174

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anläggande av flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik; given Stockholms slott den 23 oktober 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad föredragande departementschefen anför.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Gösta Skoglund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas förslag rörande anläggande och finansiering av flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Enligt preliminära överenskommelser åtager sig respektive lokala intressenter att ställa mark för flygfälten kostnadsfritt till luftfartsverkets förfogande samt att till anläggningskostnaderna i övrigt, som beräknats till 5 mkr för vardera flygplatsen, lämna bidrag motsvarande 65 % av kostnaderna. Dessutom lämnar de lokala intressenterna bidrag till driftkostnaderna under de första fem åren samt åtager sig vissa andra prestationer. Arbetet är avsett att bedrivas som beredskapsarbete. Den på statsverket fallande andelen av anläggningskostnaderna avses därför skola bestridas med anslagsmedel för arbetslöshetens bekämpande.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i
statsrådet å Stockholms slott den 23 oktober 1959.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och socialdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund.

Inledning

I 1959 års statsverksproposition (bil. 27 punkt 6) framlades förslag, att staten skulle fullgöra sin avtalsenliga förpliktelse att anlägga en flygplats vid Umeå. I samband därmed uttalades, att luftfartsstyrelsen borde närmare undersöka förutsättningarna att förlägga flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Genom beslut den 27 februari 1959 lämnade Kungl. Maj:t också åt luftfartsstyrelsen ett formellt uppdrag att utreda möjligheterna att förlägga flygplatser vid de båda sistnämnda städerna och att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill ifrågavarande utredning måtte föranleda. Samtidigt ställde Kungl. Maj:t medel till luftfartsstyrelsens förfogande för projektering av flygplatserna.

I sitt utlåtande nr 9 i anledning av nämnda statsverksproposition underströk statsutskottet angelägenheten av att luftfartsstyrelsen verkställde den beslutade utredningen med största skyndsamhet och att den erforderliga planeringen m. m. bedrevs i sådan takt, att ifrågavarande anläggningsobjekt kunde stå till förfogande som beredskapsföretag, därest sysselsättningssvårigheterna inom berörda landsdelar skulle kvardröja. Utskottet förutsatte att de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, utan dröjsmål underställdes riksdagen.

Beskrivning av flygplatserna

Luftfartsstyrelsen har redovisat resultatet av sina undersökningar dels i skrivelse den 23 juli 1959 såvitt avser valet av förläggningsplatser, dels i skrivelse den 12 september 1959 i vad gäller kostnaderna för flygplatserna. Av ifrågavarande skrivelser samt av uppgifter, som luftfartsstyrelsen lämnat under hand, framgår följande beträffande de tilltänkta flygplatserna.

Luftfartsstyrelsen har efter noggranna undersökningar av ett antal tänkbara lägen för flygplatser i angivna områden för Skellefteåtraktsens del

funnit ett flygplatsläge vid Falmarksheden cirka 15 km sydost om Skellefteå vara det ur anläggningsekonomiska och andra synpunkter mest fördelaktiga. I fråga om Örnsköldsviksområdet har en plats vid Västanå cirka 19 km nordost om Örnsköldsvik befunnits vara det bästa läget för en flygplats ur samma synpunkter. Båda platserna har goda mark- och inflygningsförhållanden och erbjuder möjlighet till utbyggnad av rullbanor till 2 000 meters längd.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har efter samråd med berörda kommuner i skrivelse till luftfartsstyrelsen den 10 april 1959 hemställt, att luftfartsstyrelsen ville vidtaga erforderliga åtgärder för inrättande av en flygplats på Falmarksheden. Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i skrivelse till luftfartsstyrelsen den 14 april 1959 förordat, att — därest den fortsatta utredningen icke gav anledning till annat — projektering av en flygplats vid Västanå snarast skulle igångsättas. Chefen för försvarsstaben har förklarat sig icke ha något att erinra mot anläggande av flygplatser vid de berörda platserna. Därjämte har chefen för flygvapnet meddelat luftfartsstyrelsen, att förutsättningar icke finnes att förlägga i Västernorrlands respektive Västerbottens län planerade militära flygfält till Västanå- eller Falmarksområdena. Å andra sidan uttalar luftfartsstyrelsen, att de lägen, som är tänkbara för militära flygfält, icke kan accepteras ur civil synpunkt.

I och med att de beslutade flygplatserna vid Kiruna och Umeå utbyggs samt den likaledes beslutade upprustningen av Sundsvall/Härnösands flygplats verkställt, anser luftfartsstyrelsen, att man för Norrlands del uppnått det primära målet att få till stånd ett stamlinjenät eller ett nät av välutrustade flygplatser, som kan tjäna såsom alternativa landningsplatser för varandra vid dålig väderlek. De flygplatser utöver de nyss nämnda som kan tillkomma i Norrland blir av mera utpräglad lokal betydelse och bör ges en med hänsyn härtill avpassad teknisk standard. Luftfartsstyrelsen räknar exempelvis icke med att den relativt dyrbara utrustningen för instrumentlandning skall behöva installeras på ifrågavarande flygplatser. Härigenom blir även kraven på bl. a. bredden av flygstråken mindre.

Med utgångspunkt härifrån har luftfartsstyrelsen beräknat anläggningskostnaderna för vardera flygplatsen till 5 mkr. Huvuddelen härav eller 3,3 mkr avser fältarbeten, som omfattar en 1 500 m lång och 35 m bred, hårdgjord rullbana, stationsplattform med taxibana samt tillfartsväg med parkering. I övrigt ingår i kostnadsberäkningen för vardera flygplatsen husbyggnader med 0,5 mkr, belysningsanläggningar med 0,8 mkr, fordon, maskiner och redskap med 0,3 mkr samt radioanläggningar med 0,1 mkr.

Flygplatsernas finansiering m. m.

Förhandlingar rörande finansieringen av flygplatserna vid Skellefteå och Örnsköldsvik har under senare hälften av september och början av oktober förts mellan företrädare för staten och de lokala intressenterna. Från statens sida har deltagit representanter för kommunikationsdepartementet,

luftfartsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen. De lokala intressena har vid förhandlingarna företrätts, såvitt avser flygplatsen vid *Skellefteå*, av representanter för Skellefteå stad, Skellefteå landskommun samt Bureå, Burträsk, Byske och Lövsångers kommuner och i fråga om flygplatsen vid *Örnsköldsvik* av representanter för Örnsköldsviks stad, Anundsjö, Arnäs, Björna, Gideå, Grundsunda, Mo, Nätra, Själevads och Trehörningsjö kommuner samt Mo och Domsjö AB.

Vid förhandlingarna har från statens sida hävdats, att de lokala intressenterna med hänsyn till flygplatsernas förutnämnda utpräglat lokala karaktär bör dels bidra till anläggningskostnaderna i större utsträckning än vad som varit fallet i fråga om de i stamlinjenätet ingående flygplatserna vid Kiruna och Umeå, dels verksamt bidra till driftkostnaderna åtminstone under ett antal år i begynnelsestadiet, då trafiken icke kan beräknas bli av sådan omfattning, att den kan bära driftutgifterna för flygplatserna.

Förhandlingarna har lett till att preliminära överenskommelser kunnat träffas om finansieringen av flygplatserna vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Uppgörelserna innebär i huvudsak följande.

De lokala intressenterna ställer för flygfälten erforderlig mark kostnadsfritt till luftfartsverkets förfogande med äganderätt. I övrigt bidrager de dels till anläggningskostnaderna med ett belopp motsvarande 65 % av dessa, dock högst med 3 250 000 kr för vardera flygplatsen, dels under den första femårsperioden till kostnaderna för driften av vardera flygplatsen med 70 000 kr per år. Vidare åtager sig de lokala intressenterna att utan kostnad för statsverket utföra det huvudsakliga underhållet av elektriska anläggningar samt att svara för viss katastrofberedskap och viss snöröjning å flygplatserna. I fråga om flygplatsen vid Skellefteå åtager sig dessutom Skellefteå stad att, i den mån staten så påfordrar, administrera flygplatsens utbyggnad med anlåtande av Skellefteå stads byggnadskontor utan kostnad för statsverket. Beträffande flygplatsen vid Örnsköldsvik har de lokala intressenterna föredragit att evalvera administrationsåtagandet i ett engångsbelopp, som upptagits till 50 000 kr. Arbetena med anläggning av flygplatserna skall med beaktande av arbetsmarknadspolitiska synpunkter bedrivas på sådant sätt, att flygfälten såvitt möjligt är i användbart skick före utgången av år 1961.

De preliminära överenskommelserna har förutsatts skola — sedan de godkänts av vederbörande huvudmän — läggas till grund för formliga avtal mellan parterna. Som avtalsslutande part gentemot staten avses skola inträda, vad beträffar flygplatsen vid Skellefteå, staden ensam och, såvitt gäller flygplatsen vid Örnsköldsvik, följande kommuner: Örnsköldsviks stad och Arnäs, Grundsunda och Själevads kommuner. De kommuner, som sålunda ingår avtal med staten, förutsättes i sin tur skola kunna träffa överenskommelse med de övriga lokala intressenterna om den slutliga fördelningen av de lokala bidragen.

Med hänsyn till läget på arbetsmarknaden inom berörda landsdelar har arbetsmarknadsstyrelsen ansett det vara befogat att styrelsen svarar för de på statsverket fallande andelarna av anläggningskostnaderna för de båda flygplatserna.

I detta sammanhang vill jag omnämna, att svenska stadsförbundets styrelse den 21 oktober 1959 inkommit med en skrivelse, vari styrelsen framfört vissa synpunkter på frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun vid den fortsatta utbyggnaden av flygfält m. m. Skrivelsen har remitterats till luftfartsstyrelsen för yttrande.

Departementschefen

Av utredningar, som verkställts genom luftfartsstyrelsens försorg, framgår, att möjligheter finnes att förlägga civila flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Anläggningskostnaderna har beräknats till 5 mkr för vardera flygplatsen, exklusive kostnader för erforderlig mark. Enligt preliminära överenskommelser, som — under förbehåll av vederbörande huvudmäns godkännande — träffats mellan representanter för staten och de lokala intressenterna, skall de sistnämnda dels ställa mark för flygfälten kostnadsfritt till luftfartsverkets förfogande, dels bidra till anläggningskostnaderna i övrigt med ett belopp motsvarande 65 % av dessa, dock högst med 3 250 000 kr, och till driftkostnaderna med ett årligt belopp av 70 000 kr under en femårsperiod, dels åtaga sig vissa andra, i det föregående angivna prestationer avseende flygplatsernas anläggning och drift. Anläggningsarbetena har förutsatts skola bedrivas på sådant sätt, att flygplatserna såvitt möjligt kan tagas i bruk under år 1961.

Under förutsättning, att de lokala intressenterna definitivt binder sig för de åtagandena, som innefattas i de preliminära överenskommelserna, förordar jag, att beslut fattas om anläggande av flygplatser vid Skellefteå och Örnsköldsvik. Jag avser sålunda att, om riksdagen icke har någon erinran häremot, sedermera föreslå Kungl. Maj:t att godkänna ett slutligt avtal angående finansieringen av flygplatserna i huvudsaklig överensstämmelse med de preliminära överenskommelserna. Arbetena med flygplatsernas anläggande, som avses skola påbörjas redan i höst, utgör lämpliga objekt för arbetsmarknadsstyrelsens åtgärder till förbättring av sysselsättningsläget i berörda landsdelar och beräknas därför kunna till betydande del bedrivas såsom beredskapsarbeten. Därav följer, att den säsongmässiga fördelningen av de skilda slagen av arbeten, som ingår i anläggandet av flygplatserna, och omfattningen av arbetsinsatsen under olika tider väsentligen får bli beroende av arbetsmarknadsstyrelsen. Såvitt nu kan bedömas torde arbetena komma att bedrivas i sådan takt, att de blir färdiga år 1961. Några investeringsmedel för projekten behöver icke äskas av riksdagen i detta sammanhang. Kostnaderna för arbetena torde kunna bestridas av medel från det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Jag betraktar det som mycket väsentligt att anläggningskostnaderna i båda fallen kan hållas inom beräknade 5 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag sålunda anförde.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Swarting